

SBURATORUL *Literar*

REVISTA · SAPTAMANALA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMARUL No. 40

<i>E. Lovinescu</i>	Figurine
<i>Dragoș Protopopescu</i>	Povestea omului știutor de carte
<i>Gh. Brăescu</i>	Moș Belea
<i>Victor Eftimiu</i>	În mine, stelele...
<i>Hortensia Papadat-Bengescu</i>	Maria Bașkirțeva
<i>Emil Dorian</i>	Muncitorii
<i>Mihail Iorgulescu</i>	Figuri dispărute
<i>Alexandru Bilciurescu</i>	Moartea, în sat...
<i>Sanda Movilă</i>	Dansuri Egiptiene
<i>Camil Baltazar</i>	Fire de ploaie și amintire

Cronica Artistică: VICTOR ION POPA.

Insemnări Literare.

40

SBURATORUL LITERAR

Revistă Literară, Artistică și Culturală

Prețul unui număr

LEI 2.-

Abonamente : pentru un an Lei 100.—

. . . % . . . 00.—

Abonamente se primesc la :

Administrația Revistei „Sburătorul Literar“

BUCUREȘTI

STRADA SMÂRDAN, 4

și la librăria „Mercur“, București, Calea Victoriei, 27

**Deasemenea se pot face Abonamente prin corespondență,
trimițându-se costul respectiv prin mandat poștal.
la Administrația Revistei.**

**Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa
d-lui E. Lovinescu, Strada Câmpineanu, 40.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IN CURÂND VA APARE

de E. LOVINESCU

CRITICE VOL. VII

**Lucian Blaga, M. Sadoveanu, Delavrancea, Ion
Minulescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Odobescu,
Hasdeu, Al. Davila, Caton Theodorian, etc., etc.**

Ed. „Ancora“ Alcolay & Calafateanu

SBURĂTORUL LITERAR

REVISTA LITERARA, ARTISTICA ȘI CULTURALA

DIRECTOR: E. LOVINESCU

FIGURINE

S. Mehedinți.

D. Mehedinți nu aparține, desigur, literaturii prin incompetența cu care conduce *Convorbirile literare*, după cum nu aparține probabil științei prin multiplele sale manuale didactice destinate diviziilor urbane și rurale, sau politicii militante prin rarul contact cu puterea. Prin introducerea relativismului în noțiuni integrale, el este totuși un conducător literar, un om de știință și un bărbat politic; critica e redusă la talentul de a scrie frumos; știința la calități didactice; politica la oratorie. Disociate cele mai adese, aceste însușiri coexistă în d. Mehedinți, neîndestulătoare în sine dar excesive prin raportare. D. Mehedinți scrie prea frumos pentru un om de știință; e prea didactic pentru un om de litere; iar pentru un bărbat politic, are talente literare și științifice, în adevăr, pletorice. Insuficient dar multiplu, el e necesar unui început de cultură nediferențiată încă; figurează deci cu cinste la Academie, la Universitate, pe banca guvernului sau în fruntea unei reviste venerabile.

* * *

Valorificându-se prin totalitate, renunțăm de a-i cizela o figurină culturală. Lăsându-i deci la o parte opera variată, ne vom ocupa de om; cu riscul de a ieși din cercul îndeletnicirilor noastre pur literare, nu vom fixa de cât un interesant caz de psihologie. Cu incontestabile însușiri, d. Mehedinți apare opiniei publice în atitudinea echivocă a unui ambițios. Ambiția lui n'a depășit totuși limitele normale și, oricum, e mai justificată de cât la mulți alții; indulgentă, în genere, cu arivismul politic, ea e prea riguroasă față de un om cu grija unei relative consecvențe politice, în marginele posibilității, și a unei

decente publice și private nefindoioase. Iată cazul psihologic la care voim să limităm figurina d-lui S. Mehedinți.

* * *

Când, de pildă, apariția unui motociclist ne contrariază, explicarea e simplă: omul își ia o atitudine marțială pe care nimic n'o îndreptățește; mașina merge singură fără concursul lui. Dezarmonia între vorbă și faptă, între aparență și realitate, lovește nepăcut ochiul cel mai puțin atent; în literatură înarmează satira, în viața zilnică trezește ostilitatea. Nu mai judecăm meritul pe scara valorii lui reale ci-l proiectăm pe scara pretenției lui ideale. Omul de pe mașină este, în definitiv, regulatorul ei; își anulează totuși meritul în gestul teatral ce-i depășește cu mult importanța. Suspiciunea agresivă cu care e privit d. Mehedinți provine tocmai dintr'o astfel de dezarmonie între realitate și atitudine.

Rural prin origine, d. Mehedinți a făcut două decenii conservatism, nu numai pragmatic ci și teoretic. Dezarmonia nu atacă, desigur, fondul; pentru ochiul ce prinde numai aparențele subsistă totuși un dezacord. Prin temperament și ideologie d. Mehedinți e, în realitate, nu numai un conservator ci și un aristocrat; atitudinea lui politică era deci logică cu sine; — logica populară nu admite însă conservatismul dogmatic al unui fiu de sătean. Părăsind de curând partidul conservator pentru a se înscrie la țărăniști, d. Mehedinți s'a pus în armonie cu originea sa, dar a intrat în conflict cu propriul său temperament; îl urmărește acelaș destin al dezarmoniei.

N'am amintit aceste variațiuni politice decât ca pe un exemplu pur exterior; însăși fizionomia morală a d-lui Mehedinți e, de fapt, cu atât mai lipsită de armonie cu cât o caută mai încordat. D. Mehedinți tinde cu înverșunare să realizeze tipul omului dematerializat, al omului abstract. Cu privire absentă și supraterestră, vorbește numai de „biruința binelui în sine“, a „dreptăței“, profesează un optimism definitiv asupra forțelor ideale ce conduc universul: — îl profesează însă numai pentru alții. În fond, are aceleași instincte și apetituri ca și ceilalți muritori; nu bea numai rouă și nu se hrănește numai cu ambrozie. Binele nu birue de la sine; el solicită concursul împrejurărilor și al oamenilor, pe care d. Mehedinți l-a căutat cu destoinicie. Nu-l învinuim de nimic; voim numai să-l așe-

zăm în umanitatea, din care voește să evadeze prin sforțări susținute. Nimic din ce-i omenesc nu i-a lipsit; nu-i putem deci admite atitudini transcendente și aere grave. Ochiul atent prinde imediat dezacordul dintre faptă și vorbă; prin contrast, micile abilități, atât de inofensive, iau o importanță, pe care n'o au în realitate; în pretenții opinia publică distinge, mărindu-l, nervul ambiției încordate. Norul abstracției, în care voește să se învâluie, devine astfel iluzoriu; privirea spectatorului îi străbate lesne nesinceritatea penibilă. Toate atitudinile și vorbele d-lui Mehedinți se urcă cu un ton prea sus și se adresează unor contemporani presupuși prea jos; scoborate puțin, ele l-ar umaniza. În cadrul acestei umanități medii nu ne-am mai mira cum, fără discernământ critic — deși nu fără talent literar — poate conduce o venerabilă revistă cu o încompetență atât de francă sau cum reprezintă cu atâta convingere o disciplină științifică, pe baza unor simple manuale didactice. Relativitatea este însăși condiția culturii române. Ii lipsește deci d-lui Mehedinți numai sinceritatea de a o confirma printr'o atitudine mai mlădioasă pentru a fi o figură reprezentativă a epocii sale și, prin calități reale, o eminentă utilitate multilaterală.

E. LOVINESCU.

POVESTEA OMULUI ȘTIUTOR DE CARTE

---

*Te-am așteptat cu-o sumă de emoții
In inimă, și 'n piept cu'n trandafir,
Și pradă unei pitorești beoșii
Ținând, legat în piele, un Shakespere...*

*Căci sunt bătrân, și nu-mi mai amintesc
De când n'am mai avut un „rendez-vous“ ;
Student străvechi, fac însă și acū
Lucrări de seminar, — și mai citesc...*

*De pildă: „Visul unei nopți de vară,
E vară chtar, și ca în piesă, iată
S'a descărcat a florilor povară
De iulie...; o noapte populată
Cu mit, privighetori și licurici,
Cu duhuri verzi fășnind de prin aglci,
Cu Oberoni, Titanii și cu lele
Sosește din adâncuri de vâlcele
Și revărsându-și-le 'n vase de mireasmă
A poposit în aer ca o iasmă.*

... E actu-al III-lea, Şi el mă duce
 (Prin notele lui Hudson, — o ediție
 De cea mai filologică tradiție,
 La care augustul fiu de mănăşar
 S'ar fi uitat ca... mîşa 'n călindar)
 Prin ştiinţă, actu-al III-lea mă duce
 La 'mbălsămata codrului răscruce
 Unde cei patru îndrăgostiți, tiptil,
 Şi-or dănţui al visului cadril,
 Unde-or sosi curând şi lucrătorii
 Să facă şi ei, cum facem toți, pe actorii,
 Piram şi Tisbe între ei să pună
 Drept zid o palmă, un felinar drept lună !

Şi noaptea cum desbracă o femee
 În stradă când îmi pare că te-apropii
 Şi, înşelat şi-acuma de miopia
 Mei ochi, cum cred că nu ești prea departe,
 Îmi vine deodată o idee
 Să mă absorb, când tu sosești, în carte
 Şi cu privirea dus pe alte scene
 S'aştept rumoarea-adevăratai trene,
 În versul larg al marelui Shakespere
 Ritmându-ți pașii, — 'n piept cu'n trandafir !

Cadența ta se-amestecă așa dară
 Cu pulsul sfânt al unei nopți de vară
 Şi dragostea ne-o strecurăm subtil
 Prin codru 'n al amanților cadril,
 Când deodată 'nspăimântat tresar:
 Pe scenă-apare capul de măgar !

Cu meșterii eu m'am împrăștiat
 Strigând lui Bottom : vai, cum te-ai schimbat !
 Dar în persoana lui îmi văd nărocul
 Din nou pe lume cum își face jocul,
 Titania cum vine să-mi supue
 Suita ; şi 'n patetic alelue
 De rod, de flori, de cânt şi mirodenii
 Mă poartă până 'n capătul poenii
 Urechea 'mi scarpină, ca, în sfârșit, c'un dulce
 Sărut pe bot în brațe să mă culce.

...Dar acțiunea pare că se pierde
 Între idilă tragică şi farsă
 Când geniul „autorului“ ne varsă
 Un strop de vrajă şi 'n pădurea verde
 Ca prin făcut deodată întrunește
 Amant, actor şi prinț, ca prin eres

(Aceasta chiar încântă pe Brandes)
 Și tot ce basm era, acum trăește
 Când Bottom, e 'n sfârșit restaurat
 În capul de măgar adevărat...

„Piram și Tisbe” 'ncepe cu prologul
 Lul Quince care termină prost și râde;
 Și-aventurându-se prin scene hîde
 De dragoste fatală, epilogul
 Ne sfâșie că leul din Nemeia
 Care atacă, din senin, femeia.
 Piram sosește, vede stropi de sânge
 De bănuială tragică se frînge,
 Iși caută pumnalul (dela spate
 Soufleurul după mari sforțări i-l scoate!...)
 L' implântă cu un țipăt de oroare
 Și așternându-se încet, cu grije: moare.
 La fel și Tisbe, și-astfel tragedia
 Se săvârșește 'n crimă și în plâns,
 Când Bottom, cum îl doare scăfărlia
 Sub căpătâi și-așează pălăria.

Și curtea pleacă. Noaptea a coborît,
 Palatul iar se umple de urît.
 Dar aerul din nou se înfioară
 Și duhurile-apar... Când Qberon
 Biruitor de om a mia oară
 Și 'ntlăde vasta umbră pe peron.

E ora 9. Noaptea populată
 Cu mîi, privighetori și licurici
 A poposit alevea pe aici.
 E lumea ca de Domnul vizitată.

Tu nu mai vii... Și cum ești tot departe
 Plec fericit că am recitit o carte.

DRAGOȘ PROTOPODESCU.

MOȘ BELEA

Moș Belea, colonel, scurt, rotund, cu ochii albaștri, sfârșea în mizerie o carieră laborioasă, după ce strălucise când-va în capul unui batalion de Vânători, stărnind admirația lumii, eșită în stradă, la poartă, pela ferestre să asculte corniștii, cari numai la vânători sunau pe atunci în două tonuri. Nevasta lui, nepoata

unul om cu vază, îl adusese hai-hai, cu vizite, cu rugăminți, cu stăruinți, până 'n pragul generăliei, peste care nu putu să treacă. Protectorul murise. În zadar s'a căsnit colonelul: nici trecerea pasului Șipca, conferență publică, tradusă din rusește și învățată pe de rost cu trudă, nici corul bisericesc pe patru voci, la care îngâna și el, nici chiar punerea baionetii în șaisprezece mișcări, executată la inspecție în fața regelui, nu-i ajutau. Era mutat de colo până colo. La început încercă să protesteze; n'avu curajul să 'și dea demisia, dar se puse în disponibilitate. Văzând însă că-i scăpă din mână toate avantajele situației sale, și că fetele umblau pe jos, renunță la concediu, după un an de odihnă silnică. Vânturat din nou dela un regiment la altul, fu trimis în cele din urmă în fața unei comisuni medicale. Doctorii se înduioșară. Il găsiră în unanimitate apt să-și împlinească în liniște la o margine de țară, maximul anilor de pensie, în interesul celor patru *demoazele*, cari nu puteau face nimic, așteptându-și flecare norocul, după cum lămurise cu lacrimi colonelul.

Venise la noul său regiment hotărât să nu s'amestece, să nu iasă nicăeri, să nu vadă pe nimeni și se instală cu toată familia la club, pentru că nu găsisese locuință convenabilă iar nicidecum din sărăcie, după cum pretindeau doamnele din partea locului, întăritate că nu le făcuse vizitele de rigoare și geloase pe apartamentul ce privea cu ochiuri mari de geamuri în largul Dunării albastre. Dar colonelul, care 'n ciuda dușmanilor rămăsese încă verde, nu putea sta în casă, atât din deprindere de a fi mereu pe câmp, cât și din pricina nevestii. Coana Florica, comunistă înaintată — îl punea la treburi puțin compatibile cu gradul de general, după care alergase și suferise atâta vreme din îndemnul ei. Și el le împlinea supus, resemnat — să fie liniște în casă — fără entuziasm și mai ales fără nici-o competență, căutând ca școlarul repetent să se facă folositor pentru a i se ierta căderea de care se credea răspunzător...

În toată mahalaua miroseă a afumat, când domnișoarele erau duse la croquet, iar conia lăpta în casă pe ultimul născut la cincizeci de ani, cicălind ordonanța, oare ceruia, târându-se pe genuchi, antreul întins ca un iarmaroc,

„Nici-o cratiță nu ești în stare să păzești“, îi striga coana Florica; sărind dela locul ei, necăjită că nu s'a făcut general, smucindu-i limbura din mână, certându-l cu voce îngroșată de mamă cu dragoste miloasă, sfântă, neputincioasă de copil schilod. Dar el nu se potrivea femeii, și, dând din umeri, eșia blajin pe poartă, mărturisându-și păcatul: „Am greșit, am greșit... ce să-i fac...“

Purta de regulă un costum de turist, salvând prestigiul ținutei cu un chipiu purtat la o parte, ce inspira respect prin vârsta lui înaintată, mărturisită fără înconjur de câteva galoane șterse. Când putea să se strecoare nevăzut, colonelul pleca călărind căzăcește, un cal bălan, cu șaua veche, cu frâu turcesc încărcat de catarami și pafale galbene, cu canaf și pană lungă, care-i servea de cravașă și cu care ogoia calul fără a-l scoate din pas. Și așa

o lua liniștit, pe malul Dunării, respirând larg, privind fără judecată, încântat de toate, stând bucuros de vorbă cu oricine, povestind cui se nimerea necazurile sale :

„Ce au voit, aia le-am făcut... În cazarmă purtam soldați mai așa... știi ca omul la casa lui. Dar când îi scoteam la inspecție ori la paradă... mă rog, hainele noi, dacă nu le purtasem de loc... Odată îți minte, eram concentrați în tabără la Galați, pe 902 și vine Generalul... ista... cum îl chiamă... nu-l știi d-ta... un om și jumătate. Nu s'aștepta nimeni... Și cum îți spun, unde s'a dus, n'a găsit bine, ce-a văzut nu i-a plăcut. Când a venit la mine, cazanele — spre norocul meu se nimerise tocmai ciorba de pește — fierbeau la rând, acoperite frumușel, bucătarii aveau sorturi și veste albe, că le făcusem uniforme din cearșafuri reformate, cu scufe, frumos ca la palat. Putinele de borș acoperite, hârdaele cu apă așezate sub umbrar de 'ți era mai mare dragul să bei o cană cu apă, prinsă cu lăntișorul... știi, ca să n'o fure, că țaranu-i țaran, ce știe el... Seara la popotă, ghegeneralul le-a dat peste nas, și mi-a mulțumit numai mie, dar ce folos!.. Toți s'au făcut ghegeneral și eu am rămas cu laudele.

„Eu ca eu,” încheiă el cu amărăciune, „nu țineam atât... nevasta... nevasta, ea e foarte *sceptică*.”

Călărind așa distrat într'o bună zi, calul spicuiind cu sgomot de zăbale ramurile ce-i ațineau calea, o luă pe o potecă întortochiată și-l scoase deodată pe câmpul de instrucție. Neputând rezista ispitei și calului care se frământa, cu coada în sus, înviorat probabil și el de aceleași amintiri se pomeni așezat în galop mic, șăgalnic, la locul lui atât de cunoscut, în capul regimentului. Stimulat de zelul bătrânului său tovarăș, colonelul trase sabia și electrizat de privirile soldaților, comandă cu voce tunătoare :

— „Regiment, la stânga 'n bătăie... Marș!” Soldații nu mișcară.

— „S'a modificat,” îi șopti maiorul, absolvent al școalei de războiu, alipindu-se de el călare.

— „Hem, hem... La loc comanda,” ordonă colonelul, depărându-se nițel pentru a-și lua timp de gândire, apoi, ogoindu-și calul cu pana căpăstrului, se 'ntoarse și răcni prelung, înălțat în scări, bulbucată, cu sabia amenințătoare :

— „Regiment, în coloană de atac!”

— „S'a modificat...”

— „Hem, hem... Mă, tu ăla de colo, să nu mai miști câte zile ăi avea... La loc comanda,” hotărî el nițel mai nădușit după această naivă diversiune. Apoi dezorientat, amețit și roș la față, comandă emoționat, cu voce nesigură, tremurătoare :

— „Regiment, formați careu !” Și 'ntr'un simulacru de galop, punctuat de semnele de bătrânețe ale dobitocului se 'ndreptă urmărit de maior și de un freamăt de veselie spre o moviliță de unde ar fi putut, ca orice șef, supraveghia mai bine manevra.

Dar trupa nu mișcase.

— „S'a modificat și asta ?”

— „Da, domnule colonel.“
 — „Cum frate, toate le-ai modificat?“
 — „Dacă s'a modificat regulamentul...“
 — „Așa ?.. Bun ! Foarte bine. Dacă s'a modificat, dacă le-ai modificat pe toate, fără să ne întrebați și pe noi ăștia mai bătrâni, atunci eu plec. Rămâi d-ta că ești de școală nouă. Eu, sunt o belea, nu mai am ce căuta printre d-voastră...“ Și reușind să-și urnească din loc calul, care ațipise cu ochii încrețiți, cu buza lăsată, cu capul adânc plecat în soare, moș Belea, cum îi rămăsese numele, plecă mai îmbătrânit ca niciodată, încet, la pas, fără nici-o grijă de lacrimile mari și rare, ce lunecau pe fața lui chinată de griji, de atâtea marșuri și manevre.

GH. BRĂESCU.

IN MINE, STELELE...

I

*S'a irosit iubirea și harfele s'au spart
 De-acuma, drumurile noastre se despart,*

*Eu mă cobor îngândurat către apus
 Iar tu râvnești din ce în ce mai sus.*

*Declinul meu e liniștit, august
 Ah, cât e drumul tinereții de îngust !*

*Și-așa cum mă înclin în asfințit
 Mai larg se face orizontu-mi înmulțit.*

II

*Tu ești o undă tânără, spumegătoare,
 Eu sunt un puț adânc, cu ape stătătoare.*

*Tu râzi subț cer — bășică de săpun —
 În mine stelele răsar și-apun.*

III

*Când vei îmbătrâni și tu (curând-curând !)
 Ai să mă cauți palidă și tremurând.*

*Pe ochi-ți plânși voi trece degetele calme
 Și-ți voi cuprinde capul între palme.*

*Te voi privi adânc în ochi și, fulgerată,
 Ai să primești, botez, lumina ce s'arată.*

*Și 'nțelegând prăpastia ce te uimea
 În ochi tu vei răsfrânge stelele și fruntea mea.*

VICTOR EFTIMIU.

MARIA BAŞKIRŢEVA

Citind abia acum falmoasele *Memorii* ale Mariei Başkirţeva, trebuie să mărturisesc că nu mi-au plăcut.

Am avut mai întâi o deziluzie. Svonul mi-o înfăţişase pe Maria ca pe o eroină de trei ori învăluită în durere: boala, arta, amorul! O eroină romantică. Simpatia instinctivă pentru elementul romantic mă făcuse să o adopt de trei ori; de trei ori m'a înşelat şi am renegat-o. Nici boala, nici arta, nici amorul n'au putut face să sufere profund această pasăre exotică. Cine va fi scos oare pentru ea triplul suspin? L'a cules vocea colectivităţii şi posteritatea a jelit sgomotos victima întreită.

Faptele aveau în ele elementele doliului. Murise o fată tânără şi plină de aspiraţiunea vieţii şi a artei. I-au adăogat ca pe o noimă sigură, iubirea. Ecourile puteau deci plânge sgomotos. Pe ea n'am auzit-o însă plângând. Presupunând că tinereţea şi mândria îi uscau lacrimile, n'am auzit-o cel puţin suferind fără lacrimi.

Ca de obicei neînţelegerea vine dela oameni: i-au denaturat fizionomia. Am întâlnit o fată aşa de aridă în isvoarele simţirei, aşa de nepăsătoare faţă de durere, aşa de stăpănită de amănuntul vieţii, încât adevărata ei fizionomie, originală prin cum-pătare, prin raţionament, prin curajul mic, m'ar fi satisfăcut, dacă nu mi-aşi fi pregătit pentru ea, emoţia — un aparat cărui nu-i place să fie pus în mişcare de geaba.

Maria Başkirţeva nu depăşia media femeilor, ce trec prin viaţă, purtându-şi prin baluri, petreceri sau adversităţi, traiul fără mare durere interioară. Dela mica modistă, la marea mondenă; dela mica actriţă, la marea artistă, majoritatea femeilor tuşesc, iubesc, cântă, pictează, se plimbă, fără a sfârâma zidul nesimţirei universale şi proprii, cu o simţire prea acută.

În *sincerile* buletine ale Mariei Başkirţeva această mediană a simţirei, opusă elementelor real dramatice ale existenţei, apare ceas cu ceas, zi după zi. Abia s'a schiţat o încercare de a privi în ochi destinele triste, a şi survenit un detaliu banal precum-pănit.

Am pus urechea cinstită şi atent ca să aud — dacă nu glasul durerii, pe acel al sacrificiului, sau vocea resemnărilor. Am auzit numai ciripitul salutar al infimiteşimalelor existenţei. În loc de o eroină a suferinţei, se putea face din Maria Başkirţeva o eroină a sângelui rece în faţa bătăliilor vieţii. Ea însă nu trăia eroic.

Avea numai mult bun simţ, mult resort, multă adaptabilitate, o doză enormă de nepăsare către atâtea preocupări grave, un fond băeţesc de veselie cam brutală sub delicateţea complexiunii fizice şi un optimism fundamental care făcea echilibru condiţiilor neprielnice ale traiului.

Volumul întâi mi-a dispăcut, cu deosebire, fiindcă împreună cu un număr mic de contemporani, nu pot suferi copii precoci.

Intreg caietul te sfidează cu mărturisirile unei fete precoce, care însă nu e un fenomen genial, deci repulsiv dar și fascinant. E numai copilul precoce cu caracteristica accentuată a copilului rus: educația slavă cu lărgimea ei de vederi, cu dezordinea, cu risipa ei. Copilul slav, bine înzestrat, vioi, inteligent, îndrăzneț, apt pentru arte, răsfățat și exaltat.

O confuzie domnește între romanul Mariei Bașkirțeva privit din afară, omenște mișcător și ființa ei așa cum și-o mărturisește singură, lipsită de emoție către natură, către familie, către iubire, către mizerie, și către propriile suferințe, iar dacă o așezi în cadrul slav lipsită chiar de o mare personalitate în manifestări exterioare și atitudini interioare.

E o Rusoaică la Paris. Cam neglijentă la moral, talentată, plăcută, nomadă, întreprinzătoare; independentă la spirit și liberă în acțiuni, ca sute de Rusoaice; atinsă de tuberculoză ca mii de nenorociți, lovită de nenorociri familiare ca zeci de mii de oameni, dar înarmată împotriva acestora cu inconștiente dar puternice obloane de apărare.

Mă pregătisem să simt *cu ea*, să plâng *cu ea*, nu *despre ea*. Nu-i iert că nu a trimis nici un ecou muzicilor cu care o întâmpinam. Nu-i iert poate că a fost tare și rece. Știu eu ce nu-i iert. Că a înmulțit numărul idolilor cu o idolatrie frustrată; fiindcă oameni nenorociți sunt mulți, dar oameni care trăiesc — durerea conștientă — sunt puțini, și nu sunt totdeauna aceiași și nu sunt acei, pe care-i plânge și cântă omenirea.

Maria Bașkirțeva avea o inimă uscată. Iată că eroina iese din mediocritate, capătă o personalitate pozitivă, dar cu totul alta decât cea legendară. Zadarnic cauți la microscop firicelul sentimental, de geaba studiezi chiar interspațiile cuvintelor pentru a descoperi amorul. În schimb dela primul cuvânt al fetei precoce, la ultimul al fetei muribunde, nu e un rând în caietele voluminoase, din care *vanitatea* să nu strige impudic și temerar. Geniul antic ar fi făcut din ea o implacabilă divinitate tânără, cu trup virgin și armonios și cu capul unui monstru: orgoliul.

Abia are timp să simtă că moare; nu-i lasă odihnă acea camaradă care la Expoziția de Pictură a luat medalia. Își țipă necazul cu ultima spută, pleacă din viață cu singura durere, pe care o simte deplin consecvent, și duce cu ea, desigur, o enormă vitalitate pe care o concentra în pasiunea gloriei și pe care noi o admirăm și o plângem pentru tezaurul ei potențial.

În această năzuință pătimașe spre glorie, personalitatea se formulează. Se desprinde din toate gesturile, din toate cuvintele. A părea, a atrage atenția, a face șgomot — cu rochile, cu manierele, cu amorurile nepotului cardinalului roman — cu orice preț, cu orice și cu tot.

Speranța gloriei muzicale odată pierdută, se aud ecourile unui regret inconsolabil. Muzica e înlocuită cu Pictura și în lipsa

ei ar fi fost înlocuită cu altceva. Nu e amorul artei, e pasiunea gloriei și făptura ei e pregătită multilateral ca să o poată urmări. Sunt cazuri frecvente, nu însă sper numeroase — ceea ce e o ferici-
 cure pentru dănuirea gingașă a unui etern feminin — spre sco-
 purile speciei poate, dar desigur spre duloșia spirituală a exis-
 tenței — sunt cazuri de ființe tinere și fragile la care totuși fina-
 litatea unui examen sufletesc, dă ca rezultat, unica aspirație a
 ambițiilor sub toate atitudinile feminității sentimentale.

Maria Bașkirțeva e cea mai mică ființă în care s'a închis
 mărimea unui orgoliu. Vocea slabă a plămânilor debili, scoate o
 clamoare imensă spre glorie, dacă-i adunăm minutele — până la
 durere — până chiar la absolvire prin sinceritate.

Dar ceea ce îmi pare mult mai interesant e tocmai raportul,
 corelația între Maria Bașkirțeva și glorie. Celebritatea la care
 aspira cum chiar respira, a dobândit-o postum. Prin ce?

Nu a cântat, nu a iubit, nu a lăsat nici o operă de artă.
 Câte-va caiete interesante ca document dar literar neînsemnate,
 dacă le raportezi mai ales la glorie. *Eul* nu e acolo proiectat nici
 cu simplitatea, nici cu complexul, care ar justifica un succes
 literar. Gloria ei e o glorie *personală* și e un fenomen demn de
 atenție. A lăsat după ea, dorința imensă, aspirația lacomă a glo-
 riei. A suggestionat cu ele posteritatea. Obsesia s'a comunicat celor
 ce au citit acele însemnări turmentate de ambiție. Au primit co-
 manda ipnotică dela forța închisă acolo.

În Maria Bașkirțeva a sălășluit o vitalitate exclusivă — cea
 a ambiției — dar o imensă vitalitate. Ea singură ne emoționează,
 fără obiect. Dar mai ales ne îndeamnă să luăm aminte bine la
 faptele care *din noi* se vor putea săvârși *după noi*.

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU.

MUNCITORII

*Trec subț ferești,
 Trec cetele de muncitori spre casă,
 Tăcute turme omenești,
 Cu lungi priviri înfrigurate,
 Trec subț ferești,
 Mânați de seară ca de un cioban
 Cu cenușiu suman
 Pe spate.*

*Deschide larg ferestrele-amândouă,
 Ca peste munca noastră din odăi
 Să cadă 'nfrăfătoare, nouă,*

*Mireasma de cărbune
De pe atâtea fețe bune,
Crispate în vâltoarea de vâpăi :*

*Ei au pe buze blesteme și poartă
In ochi încețoșările plânsorii.
Dar peste gura lor,
Inșelătoarea seară pune
Sărutul proaspăt al răcorii
Și peste ochi tăcerea unui vis
Limșititor.*

Și cad mereu, înfrânți de-aceeași seară...

*Odată însă, va veni o vreme,
Când după-atâtea lungi blesteme
Și neguri de plânsori,
Își vor preface seara cea din urmă
In zori.*

*Atunci,
Tu să deschizi ferestrele-amândouă
In fața noilor vâltori !*

BCU Cluj / Central University | EMILY DORIAN.

FIGURI DISPARUTE

ORESTE

Amintirea lui Oreste o reîmprospătează în fiecare an reînnoirea primăverii. Între ea și poet e legătura intimă și indestructibilă a lucrurilor potrivite de natura însăși. Volumele lui Oreste și-au căpătat locul lor aparte în lirica ultimilor ani tocmai prin această notă de frăgezime a simțirii și de amplă sonoritate muzicală a versului.

Limpezimea frazelor poetice și turburătoarele nesigurante ale sufletului chinat de căutarea iubirilor eterne, au ceva din caprițiosul, din schimbătorul aspect al zilelor de April, aduc cu ele ceva din miresmele amețitoare ale grădinilor ce se simt pe undeva, prin apropiere. Oreste și-a simțit sufletul înrudit cu grădinile misterioase, uolgător de îmbălsămate în nopțile senine.

*Nu le zărești și totuși le simți în depărtare,
Căci vine pân' la tine pe adieri de vânt
Parfumul lor și 'n aer palpită o vibrație
Ce n'are nici un sunet și nu-i poți da cuvânt,
Nu le zărești și totuși le simți în depărtare.*

(Grădinile)

Poetul s'a definit singur. Poezia mare îl ametea ca parful gradinilor. O simțea pe undeva aproape și definitivă. În devenirea sufletului său — stadiu care îl caracterizează întreaga producție poetică — Oreste apare ca adolescentul pornit „cu părul în vânt increment” în căutarea frumosului.

Imnul firii cântat înprejurul lui îi da „pornirea statuelor antice”. Experiența care se încheagă vers de vers, poezie de poezie îi era dragă.

Chiar când era dureroasă, Oreste nu blestema.

Iubirea e o taină, e singură țintă a vieții. În fața ei se cuvine adorarea necondiționată de fericirea ce ți-o aduce și nețărmită de gândul suferințelor ce-o însoțesc.

Acest gust al tristeții caracteristic visătorului din preajma celor 17 ani, da poetului prilejul unei sincerități de inspirație aproape unică în literatură. De la Lamartine și A. de Musset acest fior de tinerețe este continuat la Oreste în același vers muzical și plin de avânt, încrustat pe alocuirea cu imaginea menită să-l precizeze și să fixeze atenția asupra lui. Această armonie de versuri se întinde la romantici ca o plasă de vorbe amăgitoare în care urechea este prinsă fără să fie reținută iar ochiul orbit fără să se dea puțința să vadă.

Versul lui Oreste nu era totuși niciodată gol. Dacă-i lipsea uneori sobrietatea și adâncimea — cari se capătă lucrând și trăind — în schimb, în risipa vorbelor te făcea totdeauna să simți tășnirea lui din isvorul nesecat al sincerității.

Era ca spuma șampaniei revărsată peste sticlă. Cupa de mai târziu a poeziei lui Oreste avea de bună seamă să păstreze numai lichidul limpezit prin așezare.

Dela Cerna îi venea poetului avântul adorării, al misticului sentiment încercat în fața nopților de iubire evocate în cele mai multe bucăți.

În ființa lui de poet adolescent Oreste cel de la 19 ani topea toate aceste influențe literare; simțirea lui vibrantă trecuse însă și prin flacăra mistuitoare a eminescianismului:

*Gândind la anii ce-au să vină
Acum când pleci să nu mai vii
Mi-aseamăn viața cu-o pădure
În urma unei vijelii.*

(Ruinele sufletului)

De la Eminescu de sigur îi va fi venit și acel simț al rezonanțelor sufletești.

Cuvântul e la Oreste mai mult un simbol. Vioara inspirației lui prețuește nu atât prin sunetele ce le scoate arcușul, cât prin răsunetul datorit golului cutiei, pe care sunt întinse coardele.

De aci, impresia celui inpalpabil de dincolo de simțuri, sensibilizat din fugă printr'un cuvânt, prin o imagină. Sunt, versuri, cari nu se uită, tocmai din cauza acestor impletiri meșteșugite ale cuvântului, cu răsunetele răscolite în adâncimile sufletești

O, tu, ce i-ai răpit lumina
 Și bucuria fără milă
 Și stolul de cântări ucis-ai
 Cu victeșugul de copilă,
 Te-ajung' al meu blestem și toamna
 În nopțile cu ploii și vânt
 Să porți în gând nemărginirea
 Tristețelor fără cuvânt!

(Noaptea de Septembrie)

Ca și romanticii tinerețelor literare, cu cari era înrudit adolescentul Oreste, poezia lui este de un pronunțat personalism.

Cu ajutorul ei, reconstruești romanul său de amor: adorea iubitei în cadrul naturii primăvăratoace, chinurile dulci ale dragostei neliniștite și neliniștitoare, despărțirile dureroase, regretele și amintirile sfâșietoare din nopțile de toamnă, blestemul trecător, de suprafață numai, căci în funduri încă stă vie icoana, iubitei care nu poate fi uitată, în fine binecuvântarea Dumnezeirei care dă poetului puterea de vindecare, pregătindu-l pentru bucurarea de viață, și închizându-i rănilor vechi, peste necredințele iubitei, întinde văl de iertare; astfel de simțiri se încheagă în poezia lui Oreste.

În *Cleşul înflorit* ea se interiorizează, se reduce la minimum de expresie, se desbracă de exteriorul pompos al versului măestrat și slefuit, mulțumindu-se cu notarea prozaică aforistică aproape.

Poetul intră pe un alt drum; poema în proză i-a locul versului. Noul gen, aproape de felul de a se înțelege și scrie poezia contemporană, i-a dat lui Oreste prilejul unor fericite scăpări:

Se strânse cu toată dragostea lui
 lângă ea. Înfierbântat își culcă obrazul
 pe gâtul ei

Și, sorbind această chinuitoare și
 dulce amăgire, avu numai atâta putere
 ca să o roage:

„Invață-mă să te uit!”

(Sbucium)

Moartea timpurie a poetului a pus un semn de întrebare devenirii lui.

Semnul de întrebare e cu atât mai dureros cu cât promisiunea făcută prin *Floarea darurilor*, revista d-lui N. Iorga unde publica foarte frumoase traduceri în versuri, se și realizase în 1911 prin prima culegere în volum a versurilor din răstimp.

De acest prematur sfârșit se leagă toată părerea de rău după lucrurile frumoase oprite de destinele dușmane în mersul către perfecțiune.

MIHAIL IORGULESCU.

MOARTEA, IN SAT...

*In noaptea-aceasta de zăpadă,
Când vântul se bocește,
Când fulgii-au prins, grămadă,
Să cadă,
Moartea
S'apropie de sat.*

*Oprindu-se în pragul
Scundelor colibe,
Inseamnă'n vecinicie,
Sfârșitul
Care trebuie să vie...*

*Apoi, pornește iar,
Cutrearând câmpia 'ntreagă,
Cutrearând păduri,
Cutrearând și văi și dealuri,
Cutrearând întregul sat,
Cutrearând de-o vecinicie,
Cutrearând o vecinicie.*

*Și duhul ei — e vântul
Și ochii ei — sunt noaptea
neagră*

*Și pașii ei
Sunt mers de liniște adâncă,
Sunt jreamătul ninsorilor
depline,*

*Ce 'ncheagă în tăcere
Orice adiere....*

* * *

*In scundele colibe
Cu-acoperișul nins,
Stau oamenii, cu ochi holbați,
Privind lafocul de mult
stins...,
Cenușa — spectrul focului
de-alt' dată —
Cenușa'n vatră — pare
O veche remușcare...*

*Copiii prind încet să spună
Vechi rugăciuni,
Ce-s învățate din străbuni,
Iar oamenii, cu ochi holbați,
Din când în când fac câte-o
cruce...*

*Afară, câinii urlă:
E moartea la răscruce,
S'apropie încet, încet de o
colibă,
Și bate-acum în poartă....*

ALEXANDRU BILCIURESCU.

DANSURI EGIPTIENE

*Piramidele culcate
Dorm în noaptea dantelată
Estompate
In contururi
De lumină și de umbră desenate.*

*In adâncul lor, uitate
Dorm culcate
In sicrie lungi de piatră,
Tristele princese,
Moarte
De atâtea mii de ani,
Dansatoarele cu linii minunate*

*Impietrite
Și cu brațele sculptate
Npodobite cu inele mari și grele,
Și cu cercuri de argint
La picioarele subțiri
Iar pe sănii morți și mici
Cu aripi de licurici
Modelați în piatră rară.*

*Dorm,
Deși în noaptea asta
Cu lumini de primăvară
Tot Egiptul iar tresare
Și prin atmosfera caldă și lunară
Umbre vagi și diafane
Plăsmuite din lumină și din seară
Se coboară,
N sunet de brățări de aur greu*

*Pe întinderea pustie
Și 'n lumina selenară
Aerul se înfioară
Sub vibrarea unor aripi mari de
[fluturi*

*Ce dansează
Nevăzuți în noaptea clară.
In tăcerea împietrită
Nu se-aude
Decât cântecul de aur greu
Și de cercuri de argint
Cu lumini de licurici,
Cântecul ce se coboară
Și se culcă
Peste sânul verde al apei
Nilului, ce se strecoară
Ca un șarpe.*

*Piramidele culcate
Dorm sub noaptea dantelată
Estompate,
Inchisând ca 'ntr'o cetate fermecată
In sicrie lungi de piatră
Dansatoarele princese,
De atâtea mii de ani.*

*Iar în vârf de piramidă
Ros de-atâta tristă vreme
In lumina blondă-a lunii
Ca 'n risipă de petunii
Râde un cuib de rândunele.*

SANDA MOVILĂ.

FIRE DE PLOAE ȘI AMINTIRE

pentru prietena Jol

Cum plouă de temeinic și frumos afară,
Prietenă, și cât de frumos
Au tăcut toate svonurile de mahnire din suflet.
Doar o adiere de fluer tânguios
Iși mai găngure șopotirea rară.

Plouă mulcomit și simplu ca o rugă de copil.
Poate undeva a murit cineva în tăcere,
Deaceia ploaia vine atât de cuminte
Stărnind colb de amintire în a sufletului unghere.

Să mai jelesc zadarnic la lumânările pe sfârșite
ale unei prietenii curate
și neimplinite,
când afară plouă așa frumos
și când ne-am despărțit cu mâinile frumos date?..

...Prietenă, afară e o vreme de basm somnoros
Și mă gândesc la mâinile tale și la ploaia de-afară
Și mi-i în suflet frumos...

Și ași vrea: de șezi acum cu o carte pe genunchi
Și brodezi pe ghergheful amintirii-regrete,
să încetezi din brodat:
mi-i teamă de gândurile mele bune pentru tine, —
tristețea ta să nu le irosească-speriete...

CAMIL BALTAZAR

	CRONICA ARTISTICA	
---	--------------------------	---

SFÂRȘIT DE SEZON

Nu ne vom opri prea mult asupra expoziției pe care o face în sala Sindicatului Artelor Frumoase (Corăbiei 6) d. Comănescu. Sânt acolo atâtea naivități și dulcegării într'un așa de complet dezacord cu pretențiile autorului încât socotim că ar fi mai interesante glumele unui om de duh, făcute asupra lor decât observațiile noastre. Căci, în definitiv, e comic să vezi un portretist care trăește veșnic alături de desen, nelcălcându-l nici odată. În toată opera sa, d. Comănescu se ține lângă artă cum se ține șanțul lângă drum. Hotărât lucru, expozantul din Str. Corăbiei n'o să fie nici odată cineva în arta noastră.

Tot astfel vom trece repede și peste expoziția colectivă dela

Maison d'Art (Str. Corăbiei 3) unde câțiva din pictorii noștri au încercat o adunare a proiectelor de compoziție. Exhibiția e ridicul de slabă, și — de alminteri — ar fi naiv s'o luăm drept o icoană reprezentativă a compoziției plastice românești.

Căci deși știm — și o înțelegem — că arta murală și compoziția sunt la noi încă într'o fază de dibuire, nu putem totuși admite că ne prezentăm într'atât de prost încât însuși d. Rigo Apostolescu să albe dreptul de a se intitula pictor de compoziție.

Reținem cu toate acestea numele unei artiste: *D-na Damian-Cuclin*, care rupe vâlul de de-asupra unei specialități artistice în care — cu toată rușinea trebuie s'o mărturisim — sântem niște oribili întârziți. E vorba de ornamentația națională și mai ales de diversele ei aplicațiuni la țesături și în olărie. D-na Damian-Cuclin introduce în ornamentația națională — și aici e cel mai mare merit al său — însăși ființa omenească, cea ce e cu totul nou și foarte bine venit. Acest pas mai departe deschide un vast orizont artelor aplicate și el trebuie folosit fără întârziere. Meritoasa artistă care e D-na Cuclin trebuie pusă în elementul ei, încurajată și răsplătită. În această specialitate având autoritatea unui talent și, — a unei viziuni decorative surprinzătoare — scoalele și atelierelor noastre de țesătorie națională au dreptul de a o reclama.

Și-acum, sezonul s'a încheiat. Am avut unul din cei mai străluciți ani în privința artelor plastice. Library Cluj

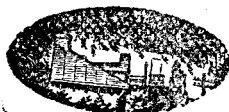
Cum am mai spus'o în această cronică, înflorirea asta continuă ne e o prevestire plină de cheazăși serioase a unei epoci glorioase pentru arta noastră, o renaștere românească. Tineri talente, în plină ascensiune, s'au manifestat cu toată vigoarea talentului și-a tinereții lor și și-au cucerit locuri de frunte.

Era de altfel timpul. Ucenicia grea pe care, timp de câteva decenii, mărunți și obscuri pictori au făcut'o la noi pictând bisericici sau bucăți de pânze rămase neștiute, n'a fost întreruptă decât de câteva iviri răzlețe, mai toate de scurtă durată, a câtorva mai tari dar repede istoviți de mediul neprielnic.

Dar după această epocă „*Tinerimea Artistică*” a putut împlini până la sfârșit rolul ei de apostolat. O ajuta și experiența altora și terenul câștigat de ei. Acum din pământul frământat cu răbdare și credință, a izbucnit această admirabilă generație. Până la ea și pentru ea s'au făcut toate sfârșirile și toate dibuirile.

Ea șade pe o temelie sănătoasă și de-acî încolo trebuie să creeze și ceva mai mult, să creeze românește.

VICTOR ION POPA.

Suspendându-și apariția pe vară, No. 41 al SBURĂTORULUI LITERAR va apare la mijlocul lui Septembrie.

Duiliu Zamfirescu. — Literatura română a pierdut pe ultimul reprezentant al generației Caragiale — Coșbuc — Delavrancea — Vlahuță. Contemporan cu aceștia, și întru nimic inferior onora dintrânsii, Duiliu Zamfirescu le părea totuși un urmaș; a ajuns mai târziu la notorietate și n'a atins nici odată celebritatea. Intre cauzele multiple ale acestei nedreptăți literare, notăm și pe cea a caracterului operei sale, care-l împiedica de a figura în cărțile de lectură, cum va împiedica, de pildă, și pe Ion al d-lui Rebreanu de a fi publicat în extrase. Căci trebuie să accentuăm că în această țară, în care aproape nimeni nu mai citește literatură română după ce a scăpat de pe băncile școlii, notorietatea vine numai prin cartea de lectură. Acolo se perpetuiază celebritatea *Latinei gînte*, a *Sentinelei române* sau a dezolantei *La icoană*. fixându-le în amintire ca modele literare ce nu mai suportă controlul.

Duiliu Zamfirescu a fost înainte de toate un artist, și poate cel mai mare artist al stilului, pe care l'a cunoscut literatura română. Eleganță, sobrietate, noutate în expresie, amestec ponderat de arhaisme neologisme, — sunt notele esențiale ale acestui stil ce și-a desfășurat volutele armonioase într'o serie de romane de valoare inegală. Dintre toate va rămâne, probabil, *Viața la țară*, prin echilibrul de realism și de idealism, prin poezia pământului și a vechii noastre boerimi iubitoare de pământ și, mai ales, prin neuitata creațiune a Sașei.

Acest stilist armonios, care și trupește avea linia apolonică, prezintă, prin cine știe ce fatalitate, defectul intristător al unei demaronii sufletești: greu s'ar fi putut găsi un om de o vanitate și îngâmfare mai insuportabile. Defecte

devenite azi fără nici o consecvență. Le semnalăm totuși pe pragul groapei, pentru ca, alături de admirația pentru artist, să ne exprimăm cu o egală sinceritate și spaima ce resimțim în față a tot ce strică unitatea morală a unui om.

Vieța nouă, care e în al opt-sprezecilea an al inexistenței sale, se ridică împotriva „modernismului” **Sburătorului**, pe care l'am confundat cu futurismul sau cu dadaismul. Revendicându-și pentru sine întregul modernism, **Vieța nouă** își promite să revină asupra lui, arătându-i adevăratele caractere. Așteptăm această discuție asupra modernismului pur; până atunci negăm că el ar avea vre o legătură oarecare cu banalitățile poetice ale poetului Ervin, din acelaș număr al **Vieții noi**.

Dintr'un ciclu de patru poezii sub prețiosul titlu de „*Sub lampa luminând garoafe*” reproducem acest exemplu de versificație:

— Spune-mi: care-i bucuria
Ce mai mult te-a 'nseninat?
— Arătarea neașteptată
Ca un mit reînviat.
— Spune-mi: ce privire tale
Pa fost dat mai trist să vadă?
— Urne peste care nimeni
Lacrămi n'a lăsat să cadă.

Înainte oricărei discuții asupra modernismului, se pune chestiunea talentului.

E. L.

Ramuri No. 23. — D-ÎN. Iorga continuă să susțină apariția revistei de directivă literară din Craiova cu colaboratorii următori: N. I., Maria Nour, Lascarov-Moldovanu, V. Tempeanu, P. P. Stănescu, Sin-Giorgiu, Partenie, etc. Din numărul 23 reținem versul prim din poezia d-lui Mihai Moșandrei, care este plin de semnificație:

Ramuri plâpânde, ramuri goale.

Flacăra No 22. — În numărul acesta găsim proză, din, care menționăm, cu toa a nelindemânarea stilistică, bucată d-lui Septimiu Popa

intitulată „*Un cântec de iubire*”. Versuri de remarcat semnează d-l Ion Pillat. Poezia „*Toamnă, clopote, sfârșit*” este încălțată, de Sergiu Dan. De ce își va fi luat d-l Bacovia acest pseudonim?

V. S.

Dostolewski de *Barbu Solacolu*. — Studiul d-lui Barbu Solacolu e mai mult un comentariu poetic în marginea operii lui Dostoiowski, decât o încercare critică a acesteia. Autorul schițează caracteristicile eroilor lui Dostoiowski: oameni cu simțul existenței, căutând adevărul prin creștinească umilință în însăși lumea sufletelor. Dar viziunea întunecată a lui Dostoiowski, isvorată dintr'o patologică sensibilitate și care alternează violent priverștile vieții cu acele tonuri supra saturate de obsesia coșmarului, aducând o speță de renunțare a priceperii lumii, aceasta nu ne-o arată d-l Barbu Solacolu. Totuși autorul acestei plachete, compensându-se în înțelegere, a prins misticismul *à outrance* al lui Dostoiowski, răsărind din această aprigă stăruință de a răscoli adâncurile sufletului uman, unde zac forțele obscure și fecunde: josiicii primordiale, răutate nativă, etc. În cele câteva file ale d-lui Solacolu, eroii romancierului rus ne apar într'o căutare pierdută a lui Dumnezeu, într'o desnădejduită agonie de umilință, pentru totala purificare sufletească. Broșura scrisă de un admirator al lui Dostoiowski și lipsită de un suport critic, aduce numai o înțelegere poetică a breviarului de umanitate care e opera marelui scriitor rus.

Al. Ț.

Convorbiri literare. — Amin-tind de situația literară a *Convorbirilor literare* n'am dori să rămânem numai în afirmații nedovedite; iată de ce ne vedem siliți să trecem și la câteva exemple elementare. O revistă nu poate publica numai literatură bună; suntem deprinși cu legile aspre ce cârmuesc ori ce redacție. Dar faptul de a publica cu predilecție și preferință numai platitudini literare, ne dovedește dezorientarea cumplită în mate-

rie estetică a Convorbirilor. Am făcut cândva din imensa banalitate a unui poem închinat lui Măiorescu de d. George Georgian. D. Mehedinți îl publică în fruntea *Convorbirilor*. Bietul Măiorescu se vede astfel proslăvit pentru că a publicat *Cartea verde*:

Și ne dai, albit de zile, Cartea cea deapuri Verde.

Un alt nefericit poet cântă în ton familiar pe Eminescu:

*Fire blândă și ferită de ambi-
[f]iuni nebune,
Tu, care-ai gustat în viață jal-
[n]ica amărăciune
Eminescu, dragul meu etc.*

Un altul cântă *Floarea reginei*:

*„la seama, copilă ia seama odată,
„la seama, căci urma spre culmi
e surpată
„De ploii și șuvoae, zăpezi fără
milă,
„Și stâncele toate ce nărue calea
Sunt gata să umple de țipete valea
„Ah, doamne, ia seama! ia seama,
copilă”.*

Și ne oprim numai la creștetele literare ale *Convorbirilor literare*, căci de ne-am scobori și la maestrul Ciuchi... O astfel de literatură este ofensatoare pentru faza actuală a evoluției noastre.

L.

Primum de abia acum *Istoria războiului pentru întregirea României mari* a d-lui Const. Kirilțescu (ed. Cassa Scoalelor) în cât e prea târziu pentru a o recensa. Cum însă va mai apare un volum, ne rezervăm pe la toamnă de a ne ocupa mai pe larg de această importantă lucrare.

Tot atât de târziu ne-a sosit și *Peste mări și țări*, Volumul I, al d-lui N. M. Condiescu, în care ni se dă sub o formă pitorească călătoria Prințelui Carol în jurul pământului. Volumul acesta se referă la Grecia și Egipt și va fi urmat de alte două volume. Ne vom ocupa de el tot în Septembrie.

EDITURA „ANCORA“ ALCALAY & CALAFATEANU
BUCUREȘTI — No. 4, STRADA SMÂRDAN No. 4

A APARUT:

DOMNUL DEPUTAT

**ROMAN ISTORIC ȘI DE MORAVURI, CU EPISOADE
DIN SÂNGEROASA EPOCĂ A RĂSCOALEI
PLUGARILOR (1907)**

de V. DEMETRIUS

**AUTORUL CUNOSCUTELOR ROMANE: ORAȘUL BUCURIEI,
DOMNUL COLONEL, TINEREȚEA CASANDREI
ȘI PĂCATUL RABINULUI**

Deputatul și moșierul Marin Voiculescu la me-
dic. — Indurerat și îndrăgostit. — Antisemitism
în Moldova. — Inceputurile răsvrătirii țărănești. —
Intinderea și grozăvia răscoalei. — Aleșii națiu-
nii la Caffé Chantant. — O răsbunare fioroasă. —
Poreclita „Pițigoiful“, de 16 ani. — Ciocniri între
armată și răsculați. — Sdrobirea fără milă a
revoluției. — Voiculescu părăsit de nevastă. —
Urmărirea presupușilor „Instigatori“. — Nuntă,
afaceri și amor. — Liniște de cimitir, la țară.

LEI 20.—

De vânzare la toate librăriile din capitală și provincie

CENTRALA „MISSIR”

SOCIETATE ANONIMĂ CAPITAL LEI 50.000.000

◆ 41, STRADA LIPSCANI, 41 ◆

Sucursae : BUCUREȘTI — Str. Lipscani, 22 și Coșa Victoriei, 110

In țară: Ploești, Buzău, Galați, Brăila, Focșani, Constanța,
Temișoara, Brașov, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Oradea-Mare,
Arad, Târgul-Mureș, Râmnicul-Sărat, Pitești, Craiova,
Turnu-Severin, Târgoviște, Botoșani.

Cel mai bine asortat cu ultimile noutăți pentru sezon

Atelier de Costume de primul rang pentru Dama și Domni

◆◆◆ Prețuri mai eficiente ca oriunde ◆◆◆

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a deschis Centrala

MARILOR MAGAZINE

La PALATUL NOUTĂȚILOR

STRADA PARIS, No. 10

Sucursala : Oradea-Mare, Lugoș

MATĂSURI :: LENA-

JURI :: PÂNZETURI

ARTICOLE de MARIAJ

: GALANTERIE :

Mare Raion de

FURNITURI de MODE

INCĂLȚĂMINTE, etc.

Prețurile excepționale

: Gusturi delicioasele :
produse ale

BONBONERIEI : ◆

◆ : RENAISSANCE

care se găsesc în detaliu în

COFETĂRIA RENAISSANCE

STRADA PARIS, 10

și în toate sucursalele

MISSIR

DIN ȚARĂ

— En Gros la Fabrica —

STR. POPA-TATU, 45